

האם מותר להשתמש בשמות חודשים לועזיים?

רע"ג

מנצח א"מ

דף ז ע"א גמ' זא' בניסן ר"ה לחדשים. זח"ר דקדק דלענין מאי הוא נ"מ לידע מי הוא הראשון. ותי' דנ"מ לנדריס. ול"נ דנ"מ לענין חדשים גופייהו לחסרן או לעצמן דק"ל לכסדרן או מלא וז' חסר וז"כ כריך לידע סדרן. ועוד נ"מ למסדר קראי היכא דכתיב מנין חדשים וכהא' דריש מכילתין:

הא דתנו רבנן באחד בניסן ראש השנה לחדשים, לא ידענא למאי הלכתא. וי"ל דנפקא מינה לידע החגים שכתוב בהן בראשון, בחדש השלישי, ובחדש השביעי. וכן לשאר ספרי הכתובים, שכתוב בהן בחדש השני ובחדש העשירי, וכיוצא בהן לדעת אימת היה. [וכן לענין פסח ושאר המועדות, גבי פסח כתיב בראשון ובראש השנה ויום הכפורים כתיב בחדש השביעי, ואם לא ידענו איזה חודש ראש לחדשים אין אחד מן המועדות ידוע, וזה עיקר].

מנצח א"מ (מנצח רע"ג)

כלל ומבבל עלו עמהם שיש לכל אחד שם, מ"מ למנין אנו מדברים וכותבים חודש ראשון ניסן או כסליו תשיעי, ואם נקרא לכסליו שלישי דהיינו לתשרי עוברים בציווי הזה כי ניסן הוא ראשון לזכר הנס, עי"ש ודבריו נכונים. וכעת לא ראיתי להר"מ שיביא זה דמצוה למנות ניסן ראשון וקצת צ"ע דהוא גמרא מפורשת, ונראה מדברי הרמב"ן שהוא מצוה מן התורה ואם מונה למנין אחר עובר על המצוה, למה אינו מביא הר"מ בשום מקום דין זה, וצ"ע:

ראשון שהוא ראשון לנס, ועי"ש שכתב כדי להזכיר הגאולה השניה בימי עזרא דשמות החדשים עלו מבבל דהיינו לקרותן ניסן או תשרי כי מקודם לא היה להם שמות אלו רק ראשון שני וכו'. ועיין בעין יעקב במגילה [ב' ע"ב] מה שהכותב [ד"ה עוד כתב] השיג על בעל העיקרים [מאמר ג' פט"ז] בזה שחשב הרב יוסף אלבו שנשתנה המצוה, ובאמת לא כן כי גם עתה ניסן הוא ראשון וכו', אך קודם לזה לא היו להם שמות

[ה] עוד מבואר בברייתא שם ז' ע"א, דאחד בניסן ראש השנה לחדשים דהיינו שמונים ממנו חדשים וניסן הוא חודש הראשון, והביא הרב המחבר זה במצוה זו ובמצוה הקודמת. ועיין ברמב"ן על התורה פרשת בא על הפסוק הזה ראשון הוא לכם וגו' [שמות י"ב, ב'] דזה מצוה עלינו מן התורה למנות החדשים מניסן אע"פ שתחילת השנה אצלנו בתשרי, מ"מ נמנה ניסן ראשון כדי שעל ידי זה נזכור הנס הגדול של יציאת מצרים, דעל כן הוא

רע"ג פ"ג איסור (א"מ סי' א')

(ח) והנה היביע אומר שם מציע כשכותבים לפי מנינים להזכיר במפורש שמות החדשים שלהם ולא לכתוב בספירה של החדש הראשון או השני וכו', ואני כתבתי לו דלפי דעתי להזכיר במפורש שמות החדשים שלהם הוא יותר גרוע כי כפי ששמעתי בבירור שמות החדשים שלהם מכוונים לשמות אלילים, ויוצא אפוא שדווקא כשמזכיר במפורש שמות החדשים שלהם אז הו"ל כמזכיר שם עכו"ם [והערה זאת ממשמשת ובאה גם על ספר גנזי יוסף סי' ק"ו שמביא ג"כ לכתוב בכזאת עי"ש]. ולכן עדיפא יותר שיכתוב בסתם במספרים השנה והחדש שלהם, ויזהר שלא להזכיר שהוא לספירת הנוצרים כגון לסיים בלשון לספה"ג, או יותר טוב שיסיים בלשון למה"ג, ור"ל למנהג הנהוג, דהיינו שזהו המנין אזרחי הנהוג, ומרמז בזה שני דברים, ראשית שבא לאפוקי שאינו מכוון כלל לספה"ג, ושנית שבא כמתנצל שלא לתופסו כעוזב בזה המנין היהודי כי בהכרח הוא שמשמש במנין זה בהיות שהוא המנין האזרחי המקובל וזקוק לו זה לצרכי מסחר, וכדומה.

רע"ג יב"ע אורח (א"מ סי' א')

נראה שאם כותבי התאריך הלועזי אינם חושבים בכוונה מכוונת שמנין זה ללידת אותו האיש, רק לפי שכן נוהגים העולם הבקאים יותר בתאריך האזרחי, (ובפרט במקומות שגם משרדי הממשלה מונים למספר הנוצרים). אין בזה איסור משום ובחקותיהם לא תלכו. הואיל ובאמת דעת רז"ל היא שאין מספרם מתאים ללידת ישו הנוצרי, וטעות הוא ביד החושבים כן. ואף את"ל שהואיל ונראה שכוונת הנוצרים במספרם זה היא ללידת אותו האיש, כל מי שכותב התאריך הלועזי בתר דידהו אזיל. מ"מ הואיל ואין כוונתו אלא לכתוב התאריך המפורסם יותר אין בזה איסור משום ובחקותיהם לא תלכו. וכמ"ש מרן הב"י י"ד (סי' קעח) בשם מהר"י קולון, שאין לאסור משום ובחקותיהם ל"ת אלא בא' מב' חלקים, הראשון הוא הדבר שאין טעמו נגלה כדמשמע לשון חק. וכמו שפרש"י והרמב"ן פ' קדושים, שכיון שהוא עושה דבר משונה שאין בו טעם נגלה אלא מפני שהם נוהגים כן אז נראה ודאי כנמשך אחריהם ומודה להם, שאל"כ למה יעשה כדבריהם התמוהים ההם. וכמ"ס בסמ"ג וכו'. והשני הוא דבר ששייך בו פריצות וכו'. ונהגו בו העכו"ם וכו'. וא"כ בכתיבת התאריך הלועזי, דאיכא מילתא בטעמא, שהוא עושה כן לרוב פירסום התאריך למי שהוא בן ברית ולמי שאינו בן ברית. ולא שייכא טענת מהריק"ו הנ"ל דאמאי עושה כמעשיהם התמוהים. בודאי שאין כאן איסור משום ובחקותיהם ל"ת. והרמ"א בהגה (שם) הביא להלכה ד' מהריק"ו הנ"ל דדוקא בדבר שנהגו למנהג וחק ואין טעם בדבר, חיישינן לאיסור זה, דאיכא למיחש ביה משום דרכי האמורי ושיש בו שמץ ע"ז מאבותיהם. ע"ש...

אבל איסור ממש לא שמענו. ולכן אין צורך למחות בהנהגים כן מתוך שיגרא בעלמא. ובפרט בחו"ל. שכל משרדי הממשלה ואילי המסחר והתעשייה מונים למספרם. אך יש להעיר להם שלא יקראו את החודש ינואר "החודש הראשון" או פברואר "השני". וכו'. וכן בכתיבה. אלא יש לבחור הרע במיעוטו שיקראום בשמותם המפורשים. וכמ"ש הרמב"ן (פר' בא) וז"ל, וטעם החדש הזה לכם ראש חדשים, שימנוהו ישראל חודש הראשון. וכן ממנו ימנו כל החדשים שאחריו שני ושלישי עד תשלום השנה ב"ב חדש וכו'. ע"ש...